

שמעתא עמיקתא

גליון ת"כ | פרשת בהר – בחול אמור | תשפ"ב | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

פניני הלכה

בביאור דברי הפסוק "תספרו חמשים יום"

אמרה **התורה** (ויקרא כ"ג ט"ו-ט"ז) "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה, שבע שבתות תמימות תהיינה. עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'". והנה דברי הפסוק נראים כסותרים זה את זה, דמתחילה קאמר "שבע שבתות תמימות", וכן הוא בספר דברים (ט"ז ט) "שבעה שבעת תספר לך", ומאידך בפסוק שלאחריו נאמר "תספרו חמשים יום".

וברש"י (בביאורו על התורה ויקרא שם) ביאר - עד ממחרת השבת השביעית תספרו - ולא עד בכלל, והן ארבעים ותשע יום. חמשים יום והקרבתם - ביום החמישים תקריבוהו. ואומר אני זה מדרשו, אבל פשוטו, עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו, ומקרא מסורס הוא. עכ"ל. וכיוצא בביאור התוס' במנחת (סה: ד"ה כתוב אחד).

אולם **הרא"ש** (פסחים סוף פרק ע"פ ס"ו מ) כתב - יש מקשין כיון דקרא קאמר תספרו חמשים יום, למה אין אנו מוניין אלא תשע וארבעים יום, ודוחקין לפרש הפסוק עד ממחרת השבת שהוא יום חמשים תספרו, אינו חמשים יום והקרבתם דבתרי קאי והכי קאמר עד ממחרת השבת תספרו ולא עד בכלל, חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'. ולי נראה שאין אנו צריכים לדחוקות הללו, כיון דכתב ביה בהדיא שבעה שבעות תספר לך, אין לספור יותר משבעה שבעות, ותספרו חמשים יום לא קשיא מידי, שכן דרך המקרא כשמוציא לטכוס עשירית פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד. כיוצא בכל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים (בראשית מ) וכן ארבעים יכנו (דברים כ"ה).

ודבריו צ"ב כממה דוכתי בש"ס, חדא דהא גבי נפש בית יעקב מקשין להדיא בגמי **בב"ב** (קכג:) בעי מיניה אבא חליפא קרוימא מרבי חיאי בר אבא, בכללך אתה מוצא שבעים (ופרש"י בכללך של ישראל שבאו למצרים אתה מוצא כל הנפש לבית יעקב הבאה למצרימה שבעים), ובפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחת וכו', אמר ר' חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך לילדתה בין החומות. וחזין דס"ל לגמי דדרך התורה לדייק במנין הפרט. והיינו ממש דברי דברי הרא"ש.

ועוד מציינו **ביקדושין** (פה:) תניא אידך ובני ישראל אכלו את המן ארבעים יום, וכי ארבעים שנה אכלו, והלא ארבעים חסר שלושים יום אכלו, אלא לומר לך עונות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן. וחזין דק"ל לברייא אפי' בחסרון שלושים יום מארבעים שנה מלאות.

וכבר הקשה כן **הבאר היטב** (ס"י תפ"ט ס"ק יז). וציין לדברי **היז אהרן** (גמרא אלפנדר זצ"ל - אוי"ח ת"י תפ"ט). ע"ש דגם תמה כן, והוסף עוד לתמוה מדברי **התורת כהנים** (פרשת אמור פי"ב ב) וז"ל תספרו חמשים יום, כולו יספור חמשים יום ויקדש חמשים ואחד, ת"ל שבע שבתות תמימות וכו', הא כיצד מנה מ"ט וקדש יום חמשים כיולב. ע"כ.

והגרי"ם קניבסקי זצ"ל בספרו ברכת פרץ (בהקדמה לפרפראות על סדר הפרשיות בעהרה) הקשה נמי מדברי הגמ' בב"ב ומדברי הגמי הנזכרת ביקדושין, וכתב ליישב דאפשר דזקא כשבא הדיבור להבא לבגדו תספרו חמשים יום, ארבעים יכנו? אמרין דבגד מספר חסר אחד אין מקפידים ונקרא בגד מספר שלם, אבל כשכתוב מדבר על עבר להודיע מה שכבר היה, אין דרכו לומר אלא המספר המדוקדק. עכ"ל.

ודבריו צ"ב דהא הרא"ש עצמו מייית להיחא קרא דכל נפש הבאה ליעקב מצרימה שבעים, כדבר שאין הכתוב מקפיד במיינו עד חסרו אחד.

וכבר עמד על הקושיא מדברי הגמ' בב"ב **בקרוב נתנאל** (פסחים שם אות ג), וכתב די"ל דהתם לא שאל מקרא דכל נפש הבאה ליעקב מצרימה שבעים, אלא מהא דבבבב"ב מוצא שבעים, ובפרטן אתה מוצא שישים תושע, דקאמר אלא בני לאה שלשים ושלוש, ובפרטן ליתא התם אלא ל"ב. ומדוקדק דאמר בכללך אתה מוצא שבעים, וזה הלשון מוצא, והוי ליה להקשות כתיב כל נפש הבאה ליעקב מצרימה שבעים, אלא מקרא לא היו ק"ל כמ"ש הרא"ש. והא דלא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגה שליט"א מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מותר לקטנים לשחק משחקי אוהלים בשבת

א. עשיית וסתירת אהל בשבת וביו"ט. ב. עשיית אהל עראי בשבת בשינוי. ג. צריך לאויר שתחתיו. ד. עשיית גג ללא מחיצות.

ה. עשיית אהל שאין לו ד' מחיצות ואינו צריך לאויר שתחתיו. ו. גדר צריך לאויר שתחתיו. ז. עושה הגג לכבוד. ח. עושה גג לשם משחק. ט. אוהל ע"י משחק.

א. עשיית וסתירת אהל בשבת וביו"ט
איתא **בשבת** (קלח:) דהעושה אהל קבע חייב חטאת. וכת' **הרמב"ם** (שבת פ"א ה"ג) דזה תולדת בונה. וכ"כ **המ"ב** (ס"ק א). ואיתא עוד שם (קכח: ו-קלז:) אין עושין אהל עראי ביו"ט, וא"צ לומר בשבת. וכן פסק **השו"ע** (ס"י שטו). וביאר **הרמב"ם** (פכ"ב ה"כ"ז) טעמא גזירה שמא יעשה או יסתור אהל קבוע. וכ"כ **התוס'** (קלז: ד"ה דרבנן). וכן הביא **המ"ב** (שם). וע"י **בשו"ע** (ס"ע ד), **במ"א** (ס"ק ד) ו**במ"ב** (ס"ק א) שמבואר דאהל עראי שאסור לנטותו אסור לסותרו. וע"י **בשו"ע וברמ"א** (ס"ע א) שנקטו ע"פ **הש"ס שבת** (קכח: ו) וביאור **התוס'** דמחיצה עראית מותרת, אבל אם היא מתרת אסורה, דלא כרש"י שהתיר עשיית מחיצה אף שהיא מתרת.

וע"י בנפ"ג (ס"י שטו א"י א"א ס"ק א) ו**בנפתלי** (לכלכלת שבת בונה אות ב) שכת' דו"ל דקבע הוא ח' - ט' ימים.

ב. עשיית אהל עראי בשבת בשינוי
איתא **בביצה** (גכ:) אמר רב יהודה איה מדורתא למלעלה למטה שרי, מלמטה למעלה אסור, וכן ביעתא כו'. ופרש"י היסק גדול כדרך בנין, עושין לו כתלים מארבעה רוחות, וסודרין עצים למעלה, ודומה לאהל. ועל כן מלמטה למעלה אסור **שדרך בנין הוא**. מלמעלה למטה שרי. ועיי"ש (ד"ה הלכתא) דכל זה אליבא דרב דסבר כר"י דס"ל דבר שאינו מתכוון אסור, ואנן קיי"ל כר"ש דשרי. אולם **תוס'** (שם) דחו דברי רש"י דאתי לכ"ע כי דבר שאין מתכוין מותר היינו כגון שעושה דבר שאין מתכוין לעשותו, אבל הכא מתכוין לעשות מה שהוא עושה. וכ"כ **הרא"ש** (ביצה פ"ד ס"י א). וכן פסקו **הטשו"ע** (ס"ע ו). וע"י **במ"א** (ס"ק ט) שביאר כתוס'. וכן הביא **הבה"ל** (שם), ומ"מ עיי"ש (על ס"ג ד"ה מטות) שצירף דעת רש"י להקל.

ג. צריך לאויר שתחתיו
ואיתא עוד **בשבת** (נג:) דמת המוטל בחמה באים שני בני אדם ויושבין בצדו, חם להם מלמטה זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא מטה ויושב עליה כו', מביאים מחצלת ופורסין עליהן זה זוקף ומטתו ונשמת הולך לך וזה זוקף ומטתו ונשמת הולך לו, ונמצאת מחיצה עשויה מאלה. ופרשו **רש"י** (ד"ה זה) **ותוס'** (ד"ה ופורסין) דההיתר בזה כי הוי עשיית אהל מלמעלה למטה דשרי. אולם **הכס"מ** פירש אליבא ד**הרמב"ם** (שבת פ"ו ה"ב"ה) דהתירו ככה"ג דוקא כי הוא במקום צר. ולפ"י יוצא דלדעת רש"י ותוס' מותר לעשות אהל בשינוי אף כשיש לו צורך באויר שתחתיו משא"כ לדעת הרמב"ם.

וע"י **בגרי"ז** (ס"י שיא אות יא וס"י שטו אות ט) שמשמע שאם צריך לאויר שמתחת אסור אף אם עושהו בשינוי. אלא **שמה"ט** המובא לעיל (וכדבריו נקט **המ"ב**) דס"ל דאם יש ד' מחיצות חשיב צריך לאויר שתחתיו, ואעפ"כ כתב דמהני שינוי, מוכח דבכל גוונא מהני. וכ"כ **התה"ד** (אות ז) וכת' שזה הטעם שהתירו בהא דמת. וכן נקט **החזו"א** (ס"י ב ס"ס"ק א) [אלא דלדעתו י"ל דשרי דוקא כשאוחז את הגג בידיים דאין לגג זה שם אוהל]. ו**הקצות השלחן** (ס"י קכ בד"ה"ש ס"ק יא) כתב דלפירוש **הרמב"ם** אין טעם ההיתר מחמת שעושה שלא כסדר, עיי"ש. וע"י **בגרי"א** (ס"י תקב אות ז) הובא **בה"ל** (ס"י שטו ד"ה דפין) שנקט שכל גג שאסור לעשותו ללא מחיצות לא מועיל לבנותו עם מחיצות בשינוי. ושם ס"ל כהבנת **הכס"מ** הני"ל. וע"י **בחזו"א** (שם ס"ס"ק ט) שדחה דברי הגרי"א.

ד. עשיית גג ללא מחיצות
והנה מבואר לעיל בשם **רש"י והר"ן** דעשיית גג ללא מחיצות לשם צל וכדו', אסורה. וכן מבואר **ברש"י בביצה** (שם) שפירש על הא דאמרו דכן ביעתא, דהיינו ביצים גסות **הנתונות על פי כלי חלול**. והקשו עליו **התוס'** (ד"ה מלמטה) מהא **דשבת** (לו: - לה:) דאיתא מחזירין קדרה ע"ג כירה. ועיי"כ פירושו **דכל הנך אינן אסורין אלא היכא שמתקן האהל והמחיצות**. וכן משמע **מהר"ף** (ביצה יח. ברי"ף). וכן הוא **בר"ן** (ביצה יח. ד"ה דמרקין). ועיי"ש **בתוס'** דבעינן נמי דצריך לשם תחתיו. וכ"כ **הר"ן** (שבת נו: ברי"ף ד"ה וכתבו). ו**הרשב"א** (שבת קלח:) [שבת קלח:] דאם בבל מטמא תמא על דעת התוס' דהא איתא בשבת שם דגוד (ותיכח עור שמומחים אותה וממלאין בה יין) אסור, והלא אין פורסין אותו אלא על קונדסין, ופריסת השלחן אפשר שהיא מותרת מפני שאין משתמשין באויר שתחתיו, משא"כ במטה שמשתמשין בה באויר שתחתיה בנתינת סנדליו וכיוצא, ע"כ.

ונמצא **דלתוס'** עשיית גג ללא מחיצות או על מחיצות העשויות מער"ש שרי, אלא די"ל דגם תוס' מודים לרש"י דהיכן שעושה גג ללא מחיצות וצריך לאויר שתחתיו נמי אסור. ולפ"י לא קשה מהא דגוד שהקשה **הרשב"א**, וכמ"ש **הר"ן** (שם נו: ד"ה גמי) דגוד אסור אע"פ דלא עשה מחיצות משום דצריך לחלל על תחתיו שיכנס לשם הרוח ויצטנן היין שבתוך הגוד, עיי"כ. וי"ל דבכללם שימוש כזה חשיב שימוש חשוב. וע"י חילוק בדרך זה הלך. ו**הבה"ל** (שם ד"ה מטות) כתב דגוד טעמא אחרתא יש בזה. ולא פירש. וכן **הרא"ש** (שם) נקט דגג ללא בניית מחיצות שרי, וביאר דהא דאמר **בעירובין** (קכ:) כרוך בודיא ושייר בה טפח אלמא דמקרי אהל בלא עשיית מחיצות התם שאני דהוי בנין חשוב וגם עיקר כוונתו לעשיית אהל, ע"כ.

מתנה יוצא שאם עושה גג ללא מחיצות או שהמחיצות כבר עשויות, אם צריך לאויר שתחתיו אסור, ואם לאו שרי אף ללא שינוי. ומי"מ מבואר **בר"ש** ע"ג דזה דוקא שבחוב בנין חשוב, ונבאר כוונתו להלן. ולדעת **הרשב"א** עשיית גג ללא מחיצות אסורה אם צריך לאויר מתחתיו אפילו רק להצניע סנדליו וכדו', אף שעיקר הגג לא נעשה לשימוש שמתחת.

וע"י **בשו"ע** (ס"ע א) שפסק ששלחן שיש לו מחיצות אסור לבנותו ואם אין לו מחיצות שרי. וביאר **הט"ז** (ס"ק ד וס"ק ו) דכיון שא"צ לאויר מתחתיו שרי, כשאין לו מחיצות. וע"י **במ"א** (ס"ק א) דמה שמצינו דבועשה גג לחוד אסור היינו כמו שפירש הרא"ש הני"ל. וכן מבואר **בט"ז** (ס"ק יא). וכן נקט **בביאור הגר"א** (אות יד). וכ"כ דלא **כהנ"ח** (אות א) שהקשה סתירה **בר"ן** ומסיק להחמיר דבחדא סג, דאם עושה אהל אסור אף כשלא צריך לאויר שתחתיו, וכן כשעושה גג בלבד וצריך לאויר לצורך איזה תשמיש. ו**המ"ב** (ס"ק ב, טו, יז) נקט שגג עם מחיצות אסור אם צריך לאויר שתחתיו לאיזה תשמיש אע"פ שא"צ לאוהל ממש להגנה מפני החמה וכדו', ובלא מחיצות אסור אם צריך להגן מפני החמה וכדו'. וע"י **בה"ל** (שם ד"ה מטות) דמ"מ לכת' טוב לחוש לרשב"א להחמיר אם לא בשעת הדחק. והפ"ח (שם ס"ק ב וט-) נקט להקל, וכתב דאף לרשב"א כל דבר שאין בו מיתווח מותר ליתב ע"ג מחיצות הקיימות באמת, ולבסוף מותר צדקה ע"ג כירה אע"פ דמשמש תחתיו בחום הכירה, עיי"כ.

ה. עשיית אהל שאין לו ד' מחיצות ואינו צריך לאויר שתחתיו
ומי"מ ע"י **בט"ז** (ס"ק ד) שיצא לחלק בין היכן שעושה ד' מחיצות דאמרין דסתמא צריך לאויר שתחתיו כי המקום ראוי להצניע, אבל כשיש ב' מחיצות דאמרין דסתמא לא בעי להצניע ושרי, ואי"כ עושה כדי להצניע דאסור וצריך שינוי. וע"י **במ"ב** (מ"ז שם) דלדעת כל כשעושה ד' מחיצות אסור אף כשא"צ לאויר מתחתיו. והיינו כי בדרך כלל עומד אדם להשתמש בחובו שמתחת. והעירוינו דיש להקשות ע"ז דהא **הט"ז** (גופא כתב דכיון דשרי לעשות אהל כשא"צ לאויר שתחתיו מותר לפרוס מפה על השלחן וקצות המפה תלויות למטה מן השלחן מכל צד כו'. וצ"ע שהרי לדעתו כל שיש ד' מחיצות חשיב צריך לאויר שתחתיו ואמאי התייר כאן. וצ"ל דבכה"ג דהוי סדן בעלמא סתמא אין האויר עומד להצנעת דברים ובכה"ג מודה ה"ט"ז. וכעין זה מציינו **במ"ב** (מ"ז ס"ק ד) שכת' דאם חשיב מחיצה מכח לבדו, גם ה"ט"ז מודה דלא חשיב, כי אין זה מקום להצניע כיון שהוא מגולה.

ולפ"י יש לדחות דברי **המה"ז אליהו** (ס"י סט אות א) שכת' ע"פ ה"ט"ז לאסור משחקי לך כשעושה ד' מחיצות ויש אויר מתחת כי חשיב צריך לאויר שתחתיו, דבכה"ג אין עומד להצניע באויר שתחתיו ודען אלא דין דאם צריך להשתמש אף לט"ז י"ל דשרי. וע"י **בא"ר** (אות ו) שכת' בשם **הרי"ז** דס"ל שהכל תלוי אם צריך לאויר שמתחת, עיי"ש. וכן **הגר"ז** בסי' תקי"ב (אותיות ה - ו) סתם דלא כה"ט"ז. אלא שבסי' שטי"ו (אות ט) משמע דס"ל כה"ט"ז. וע"י **בחזו"א** (שם ס"ק יד ד"ה כי המי"ב בסם) שדחה דברי ה"ט"ז כי עיקר החילוק בין ב' מחיצות לד' הוא הו"כ בראשונים.

והמ"ב (ס"ק כב) הביא הבה"ל הני"ל וסיים דכיון ששלשון השו"ע שכתב וכן גרלי השלחן משמע דבשלחן אם היו מחיצות היה ג"כ צריך להחמיר ע"כ הני"ל לחוש לט"ז ולעשות בשינוי, עיי"כ. נמצא דאם אינו עושה ד' מחיצות וא"צ לאויר שתחתיו רשאי לעשות כדלעיל. ואם עושה ד' מחיצות וא"צ לאויר שתחתיו ודען ה"ט"ז אסור אי"כ עושה בשינוי מלמעלה למטה.

זו **גדר צריך לאויר שתחתיו**

יוצא מדברי הראשונים הני"ל דלא חשיב אוהל אלא כשעושה גג ומחיצות וכוונתו לשימוש תחתיו ואף אם עושה עי"ג גג לחוד בנין חשוב וגם עיקר כוונתו לעשות אוהל נמי אסור כמ"ש **הרא"ש**. ועי' **במ"א** (סי' ה) שהביא לשון הרא"ש הני"ל. והוסיף דלפי"ז אפשר דאסור לסתום הכירים שלנו בכסת עבה שמשימין על המוט **דהוי בנין חשוב כיוון שכונתו לסתום הנקב** כו' והוי"ל אהל בפני"ע. ועי' **בתוספת שבת** (ס"ס ק"ג) שכת' דהמ"א מיירי דמתכוין להגן מתקור דשפיר מקרי אהל בלא מחיצות. **והשע"צ** (אות ה) ביאר **שהמ"א** כתב בלשון אפשר כי המחיצות כבר עשויות אלא כיוון שמכוין לסתום גרע טפי.

מוכח דסי"ל שאף **להרא"ש** אם כוונתו לעשות אהל חשיב בנין חשוב, ומשי"כ דהוי בנין חשוב וגם עיקר כוונתו לעשיית אהל טעם א' הוא. וכן מבואר **בשעה"צ** (אות ה) שכת' שהיכן שמכוון לאוהל אסור ואף שהרא"ש הזכיר עוד טעם, לרווחא דמלתא כתבו. אבל **החזו"א** (שם ריש ס"ק ט) תמה עי"ז דהרי **הרא"ש** כת' בנין חשוב או מחמת שעושה לצל ומבואר דאינו טעם א', אלא ספיקו של המ"א משום טעם הראשון שהזכיר הרא"ש דהוי בנין חשוב, ולפי"ז אסור אף שאינו עושה בשביל להתגונן תחתיו, עי"כ.

נמצא **דלהמ"ב** כל שצריך לאויר שתחתיו לשימוש חשוב כגון להגן מהחמה, מהקור וכדו', חשוב אוהל, ואם יש מחיצות אם אין דעתו לאוהל, כגון שעושה שולחן, אף אם משתמש באויר שתחתיו להצניע אינו בכלל אוהל (אלא דלפי ה"ט"ז כל שיש ד' מחיצות אמרינן דמסתמא מכוון לשם אוהל). **ולהחזו"א** היכן שהוא בנין חשוב אף אם אי"צ לאויר שתחתיו הוי ספק אם חשיב אוהל.

ז. ענישה הגג לכבוד

אלא דיש לעיין כשאין לו צורך באויר מתחתיו לשם הגנה מקור וחום וכדו', אבל יש לו צורך צדדי כגון אוהל עשוי למשחק שהקטן בונוה לשבת מתחת, באופן שאין ישיבתו אלא להנאתו שנמצא תחת גג ואינו שימוש מעצם תועלת של גג (ואף אם מכניס שם חפצים אינו לצורך להצניע אלא לצורך משחק).

איתא **בשבת** (ק"ח) הגוד והמשמרת כילה וכסא גלין לא יעשה, ואם עשה פטור אבל אסור, מטה וכסא טרסקל כו', מותר לנטותן לכתחילה. **ופר"ש** - מטה - שלנו, המחוברת ועומדת, אף היתה זקופה או מוטה על צדיה - מותר לנטותה ליישב על רגליה ואעי"ג הדשתא עביד אהל - שר', **דלא מידי עביד אלא לתואב בעלמא**. כסא טרסקל - כסא עליונו של עור, ומקפלין אותו, וכשמסלקין אותו סומכין אותו לכותל, וכשרוצה לישב עליו נוטתו ויושב על ארבע רגלים. מותר לנטותו לכתחילה, **דהא עביד וקאי**, עי"כ.

ועי' **בשו"ע** (סי' שסו סע' ה) שכת' שכסא טרסקל מותר לפתחו לכתחלה. וביאר **המ"א** (סי' ה) בשם **רש"י** דלאו מידי עביד אלא ליתובי בעלמא. ומח"ש שרי להעמיד החופה ולסלקה, עי"כ. ולכאז' צ"ע שהביא מש"כ **רש"י** על מיטה ולא מש"כ על כסא טרסקל.

וכבר העיר בזה נמי **המ"ג** שם. ועכ"פ משמע שלמד שההיתר דכסא טרסקל הוא מחמת שאינו צריך לאוויר שמתחת.

אבל **הנוב"י** (או"ח תני ס"ל לדיה והנה) כת' שכונת רש"י במשי"כ דלאו מידי עביד דהוי אוהל אלא במה שצריך לאויר שתחתיו, ומשי"כ בכסא טרסקל דעביד וקאי כוונתו דמח"ש אין בזה משום עושה כלל. ועי"יש שהביא דברי **המ"א**, וכת' דמה שהתיר שם להעמיד החופה היינו משום **שאין החופה נעשית להגן מפני שמש או גשם רק לכבוד חתן וכלה** וע"כ לא נקרא אוהל. ועי"יש דמה"ט יצא לאסור השימוש במטריה בשבת כי אעי"פ דעביד וקאי מ"מ משתמש באויר שמתחתיו. והביאו **הכה"ח** (אות מד).

ועי' **בתה"ל"ז** (אות ה) שנקט כהנוב"י. וכתב דע"כ הא דחופה מיירי שיש בו מחיצות, דאלי"כ אף ללא ההיתר דלאו מידי עביד שרי באינו מתכוין לאהל, אלא דמיירי ביש שם מחיצות. וכי"כ **הגר"ז** שם, ואף שהם מחיצות עשויות מער"ש דשרי, במחיצות רחבות ועכ"פ גודל של מטה) כתב המ"א דאסור אף במחיצות שהם מער"ש וע"כ צריך הטעם דלאו מידי עביד, עי"כ. אלא דעי' **בחזו"א** דס"ל הדין שאי"ל לאויר שתחתיו אף במחיצות רחבות שרי. **והמ"ב** (שם) הביא דברי המ"א הני"ל להלכה ולמד מש"כ המ"א דליתובי בעלמא הוא לאו דוקא אלא דכוונתו משום דלאו מידי עביד משום דעביד וקאי ומותר אף אם צריך שמתחתיו. וע"כ נקט דחופה מיירי כפשוטו דהיינו שצריך לאויר שתחתיו ואעפ"כ שרי. ובדרך זה כת' **החזו"א** (שם ס"ק ט).

אלא דלכאז' צ"ע על **התה"ל"ז** שהצריך שהמחיצות עשויות מער"ש ואינן רחבות דהרי מבואר לעיל דאוהל שאי"צ לאויר שתחתיו שרי לבנותו כדרכו אף בשבת. וע"כ לחלק בין היכן שאי"צ לאויר שמתחת דבכה"ג אי"צ שינוי לבין היכן שעושה לכבוד וכדו' דעכ"פ משתמש באויר שתחתיו דבכה"ג אף אם אינו מכוין לצל שרי בשינוי.

נמצא לפי"ז דאתל שנגעשה לשם כבוד אעי"פ שמיועד שישבו אל יעמדו תחתיו שרי כיון שצריך אויר הגנה מצל וכדו', ובכה"ג שרי אף אם יש בו מחיצות אלא שעשויות מער"ש עכ"פ אם אינן רחבות. ובשינוי יש להתיר בכל גוונא.

ה. ענישה גג לשם משחק

ולפי"ז יש מקום לומר שהעושים אהלים לשם משחק בתוך ביתם דדינו כאהל עשוי לכבוד, שהרי אי"צ לאויר שתחתיו להגן מפני החמה או מפני שצד' להצניע ע"כ בדריס אלא לצורך משחק והנאה צדדית אף כשעושה אותו כדי להכנס מתחת הגג כני"ל. וכן יוצא מהא דכת' **במ"ב** (סי' ק' ושעה"צ אות כז) דליכא שפורס סדין לשם אהל כגון להגן מפני החמה או כדי שיהיה ראוי להשתמש תחתיו באוזה בלא אסור אף בלא מחיצות, דדוקא כשאינו פורס בשביל תשמיש שלמטה באויר, או שרי בלא מחיצות. וכתב **החזו"א** (סי' נב ס"ק ב וסי' ט) שאין כוונת **המ"ב** שכל שיש תשמיש תחתיו אסור בלא מחיצות שהרי זו רק דעת הרשב"א, אבל דעת תוס' דבעינן מחיצות דוקא, ואף לרשב"א דוקא כשעושה עכשיו הרגלים, אלא כוונת **המ"ב** אם עושה **בשביל שצריך לו הגנת הגג**, ועדיין יש לעי' מפרוונקא על הכובא הלא היין שכבובא צריך להגנת כיסויו, וצ"ל שכונתו שהאדם משתמש תחתיו בפועל וצריך לגנו, **והעיקר שתחתיו כעין הגנת דירה**, עי"כ. מבואר דצריך לאויר שתחתיו (כשעושה גג ללא מחיצות או שהמחיצות עשויות מער"ש) היינו שבה הגנת דירה.

אלא דעי' **בר"י** לעיל בענין גג שכתב שאם צריך שיכנס לשם הרוח ויצטן היין חשיב צריך לאויר שתחתיו אעי"פ שאין מחיצות. ועי' **בט"ז** (סי' ה) שכתב שהמסדר חביות אם צריך לאויר שמתחתיו כדי שהחביות לא יתעפשו חשיב צריך אויר שמתחתיו. וכי"כ **הגר"ז** (אות יב). וכן נראה מדברי **החזו"א** הני"ל אות ה'.

וע"כ לחלק בין אויר לצורך האדם עצמו לבין אויר לצורך כלים, והיינו דלצורך אדם בעינן שצריך לאויר שהוא משמש לאדם כגון להגנה מהגשם ולהצניע דברים, ולצורך כלים בעינן אויר הנצרך לצורכו של כלי כגון שלא התעפש וכדו' דבכה"ג חשיב גג לצורך האויר שמתחת. (ומשי"כ **החזו"א** הני"ל דבפרוונקא על הכובא דצריך להגנת היין אינו בכלל צריך לאויר שתחתיו, צריך לחלק בין גג שצריך לאויר שתחתיו לבין גג שהוא להגן על מה שבתוך הכלי, ועי"ן).

ועתה ראיתי **בספר הל' שבת בשבת** (ח"ב פי"ז הנה יב) בשם **הגר"ש"א זצ"ל** שילדים שפרסו שמיות עי"ג כסאות, דיש להקל לסותרו. והטעם, דאין כח לילדים לעשות מחיצה ואוהל לבד, דכל כמעשה קוף **ולמשחק בעלמא ואין עי"ז שם אוהל**, ואין כחם לעשות אוהל מכלי בעה"ב. ועי"יש שכת' דאף שלא זכינו לירד לסוף טעמו של רבינו, עכ"פ כן שמעת' ממנו לדינא. אכן דעתו שלא להקל בזה אלא במקום הצורך, ולכתחילה בשינוי ליטול הכסא ברגל כלאחר יד. ולפי מש"כ לעיל וכאן אתי שפיר. [אולם משום שאין לקטן מהחשבה אין להתיר כי במעשה המוכיח יש להם, עי' **בשמעתא עמיקתא** גליון קמ"ז].

ט. אוהל עי"י משחק

והיכן שעושה עי"י משחק העומד לכך כגון לגו וכדו'. עי' **במגיד משנה** (פכ"ב הל"ה) שכתב בשם **הראב"ד** **והרשב"א** שנקטו שאין בכיסוי כלים משום אהל. וכת' **המ"ב** (סי' מה-מט) שאין למחות ביד המקלין כי יש להם על מי שיסמכו. אלא דעי' **בשו"ע** סע' ז' שהביא **מהרשב"א** שאהל שנעשה עי"י ספרים אם צריך לאויר שתחתיו אסור. וכן בסע' ה' עי"פ הגי' הובא הדין של כסא טרסקל דלולי סברא דעביד דאיה אסור לפתחו אעי"פ דהוי כלל. ויוצא לפי"ז דעשיית אהל עי"י כלים ודאי חשיב אוהל. משא"כ גג המאהיל תוך כלל כמו כליים וקיא. ולפי"ז יש לתון שהעושה אוהל עי"י בעצויע דשרי כי האוהל לתוך כלו ולא חשיב אוהל. ועד וי"ל דהיינו טעמא דכיון שאינו עומד לכך בכה"ג לא חשיב אהל כלל. וכן **בערוה"ש** (אות יח) כתב דבכה"ג שרי כי **דרך שיבא הלא הוא קטן הכמות ולא מיחזי כאהל**, עי"כ. וי"ל דה"ה במשחקים. והעירוני שכן דעת **הגורחפ"ש זצ"ל** (ילדים בהלכה ארטסקרול עמ' קלה ושבת בית ארטסקרול פ"ל הנה ג) דבמשחקים של קטנים כגון לגו וכדומה לא שייך איסורים של בונה, אוהל, כתיבה, וכדו', עי"כ.

מסקנא ודינא

א' אסור לעשות או לסתור אהל קבע בשבת וביו"ט. וכן אסור לעשות או לסתור אהל עראי (אהל לכמה ימים) גזירה שמא יעשה או יסתור אהל קבוע. **ב' אפילו** גג בלא מחיצות אסור לעשות בשבת אלא בא להגן מפני החמה וכדו'. וי"א שאף אם אינו צריך לאויר שתחתיו אלא להצניעה איהז דבר אסור. והעיקר כדעה הראשונה, ועל כן מותר להעמיד שלחן בשבת כדרכו, ומי"מ לכתחלה טוב לחוש לדברי המחמירים אם לא בשעת הדחק. ג' מותר לבנות אהל עראי בשבת בשינוי דהיינו למלמלה למטה, והדין אף כשצריך לאויר שתחתיו. ד' קטנים העושים גג עי' סמיכות וכדומה ללא מחיצות, או על מחיצות שעשויות מערב שבת, אין צריך למחות בידם. ואם המחיצות אינן עשויות מער"ש יש לאסור אי"כ עושים בשינוי (מלמעלה למטה). ובמקום הצורך מותר לגדול לסתור אוהל כזה.

הקשה על בני לאה בלחוד דבכלל אתה מוצא ל"ג ובפרטן ל"ב, ידיע לתרץ "וואת" דינה ריבוי (דגולדה עמה תאומת), ומשי"ה פריך בכללן אתה מוצא ע' ואם "את" לרבויו הא כתיב "וואת" בנימין ואי"כ הוי עי"א (וכדלקשתה שם בגמ' עי"ש).

אולם אכתי קשה מדברי הגמ' בקידושין. ובספר **פרי האדמה** (הל' תמידין ומוספין פי"ו הכי"ב) כתב ליישב דעד כאן לא אמרינן דהוא מנין הסמוך, אלא כגון הא דאיכא גילוי בפסוק שבעה שבועות, וכן שבועים נפש, וכן ארבעים יכנו כמ"ש במסכת מכות דף כ"ב מדלא כתיב יכנו ארבעים במספר וכו'. [משא"כ דליכא גילוי שפיר אמרינן דדייק הפסוק במנין].

ונראה עוד לבאר דס"ל להרא"ש דמאי דמקשינן בגמ' בא"ב דבכללן אתה מוצא ע' ופרטן אתה מוצא חסר אחת, ומרמזינן דזו יוכבד שגולדה של החומות. אין כוונת הגמ' לבאר פשוט של מקרא, דהא לא הוזכרה יוכבד בכתוב. אלא דאתא למימר דרמזה התורה ללית יוכבד במה שמנתה כל הנפש שבעים אבל ליישב פשוט של מקרא דאמרה תורה כל נפש הבאה ליעקב מצרימה "שבעים" אעי"ז יוכבד לא הוזכרה במקרא, צ"ל דלא מקפיד הכתוב במנין העשיריות ומונה שבעים אף אם חסר בפרטן אחד.

תדע דהא גבי מלקות **תנן** (מכות כב.) כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת, שנאמר במספר ארבעים מנין הוא סמוך לארבעים. עי"כ. ואי"כ היכי קאמר הרא"ש דאין דרך הכתוב להקפיד במנין העשיריות ומיית' לה להאי קרא דארבעים יכנו, ואילו תנא דמתני' מדייק ליה מקרא מדכות' במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים.

ועי"כ דס"ל להרא"ש דהנתנ לא אתא למימר אלא היכן רמזה תורה דהאי ארבעים הוא ליי"ט, ולא מ', וילף ג' מדסמיך מספר לארבעים. אבל אכתי לא נתיישב פשוטו של מקרא דאמרה תורה "ארבעים" ואנו מלקין ליי"ט. דהא דרשיש לה במתני' במספר ארבעים מספר הסמוך לארבעים אינו פשוט של מקרא, דהא האי "במספר" קאי אדעיל מיניה "כדי שרעתו במספר", ואילו ארבעים קאי אלאחריו "ארבעים יכנו". ואי"כ אכתי תקשי אידן אמרה תורה ארבעים יכו. ועי"כ קאמר הרא"ש דאין דרך המקרא לדייק בפרט כשמגיע בכלל העשיריות בפחות אחד. והיינו נמי הא דקאמר גבי ספירת העומר, דאי משום דכתיב תספרו חמישים יום, הא ליי"ק, כיון דאין דרך המקרא לדייק במנין הפרט כשכולל סכום העשיריות בפחות אחד.

וכן האי דרשה דהגמ' בקידושין גבי ואת המן אכלו ארבעים שנה, אינה פשוט של מקרא, דהא אף אחר תי' הגמ' דעגות שהוציאו ממצרים טעם מן טעמו בהם, אכתי תקשי דמ"מ את המן לא אכלו מ' שנה. ועל כרחק ליישב פשוטו של מקרא צ"ל דאין המקרא מדיק בסכום העשיריות בחסר מעט. ומי"מ מדרש שפיר דרשינן לה דמנה הכתוב מ' שנה, לרמוז דעגות שהוציאו ממצרים טעם מן טעמו בהם.

[ועיו"י מ"ש בספר **ידיו של משה** (לגרי"מ פריסקו זצ"ל - בהנהגותיו על חסר שיעו"י תפיס'). ועיויין עוד **בתורה תמימה** (ויקרא פרק כ"ג אות י"ז) שהקשה מדברי הגמ' בתענית כט. ומדברי הגמ' בסנהדרין קז: עי"ש].

בכתב ע"י

הרה"ג שמעון פלולי שליט"א

מו"ז הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש

קריאת התורה (ה)

התיקונים הנעשים עי"י שמיעת הפרשה בציבור - "גודל התיקון בעולמות העליונים של השלמת הפרשה בכל שבת ושבת מבואר בזהר הקדוש פרשת ויקהל (דף רז:) וזה לשונו... על כן כשמתעטר פרשה זאת, עולות המילות של פרשה ההיא שנשלמה בציבור, ומקבלת אותן מרכבה ההיא הממונה על פרשה ההיא, ומעלה אותן לפני הקב"ה, ואלו המילות ממש עומדות לפניו ואומרנן "אני פרשה פלונית שהשלימו אותי ציבור פלוני כך וכך", אם נשלמה הפרשה כראוי לה - עולות מילות אלו ומתעטרות על כסא הקדוש... ועמehan הוא עולה להתייחד למעלה למעלה ונעשה הכל כלל אחד. משום זה אשרי חקלו של מי שמשלים הפרשה כל שבת כראוי...

זה המאמר קונה בינה להבין ולהשכיל גודל חיובו ומעלתו להשלים פרשיותיו עם הציבור בכל שבוע ושבוע, היינו קריאת שניים מקרא ואחד תרגום בעצמו בער"ש, ושמיעת הפרשה מפי הקורא בשבת, ודי בהערה זו". (סידור וישרות העבודה ת, ח)

נעזר על ידי מו"ס "עבודת שבת קודש"

✉ לקבלת גליון מורחב ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל **amikta@amikta.co.il**

© **שמעתא עמיקתא** לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 0503-767-052 | הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורה ומשפחתנו